

Nr 215.

Af herr **Lindhagen m. fl.**, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående initiativ från svensk sida till internationell öfverenskommelse om förbud mot nattarbete af män inom vissa arbetsområden m. m.*

I den kamp för folkhälsan, som framkallats genom industrialismens fortgående inkräkning på hvilotimmarne, har uppställts bland annat dels ett upprätthållande af det i folkmedvetandet ingående krafvet på en hvilodag i veckan och dels respekt i möjligaste mån för den naturlag, som bjuder att arbetet skall äga rum om dagen och icke om natten.

Riksdagen begärde år 1910 en undersökning, i hvad mån behöflig söndagshvila utan berättigad anledning åsidosattes särskildt inom industri, handel och andra närliggande områden. Det torde vara att förvänta att denna undersökning och det förslag, som kan framgå därur, skall tillgodose det mångenstädes synnerligen aktuella krafvet, att söndagshvilan måtte komma att omfatta äfven natten till söndagen.

Beträffande emellertid nattarbetet i allmänhet har frågan såvidt angår kvinnorna reglerats genom lagen den 20 november 1909, som på vissa villkor stadgar förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag. Däremot har förslag vid de fyra senaste riksdagarne om initiativ till reglering äfven af männens nattarbete icke ännu lyckats tillvinna sig bifall. Frågan afslogs i Andra kammaren 1908 vid votering om kontraposition, 1909 med 109 röster mot 69, 1910 med 105 röster mot 62, och 1911 med 128 röster mot 80.

Enligt den af kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik år 1911 utgifna publikation öfver arbetstidens längd inom industri och handverk i Sverige, — en statistik, som dock ej blifvit fullt exakt i fråga om nattarbetet därför, att i de utsända formulären ej räknats med denna sak särskildt — förekom ordinarie nattarbete vid 2,875 arbets-

ställen och för 48,618 arbetare utgörande 14.1 procent af samtliga vid undersökningen redovisade arbetare. Inom den egentliga industrien (arbetsställen med 10 arbetare och däröfver) var detta fallet beträffande 1,105 arbetsställen och 44,157 arbetare, inom den mera handverksmässiga driften (arbetsställen med 1 till 10 arbetare) beträffande 1,770 arbetsställen och 4,461 arbetare. Af antalet arbetare kommo på skogsbruk 2,180, grufdrift 4,377, annan brytnings- och upptagningsindustri 27, närings- och njutningsämnesindustri 2,336, textilindustri 42, beklädnadsindustri 1,126, läder-, hår- och gummivaruindustri 37, trävaruindustri 6,390, trämasse- och pappersindustri 8,317, grafisk industri 353, malmförädlingsindustri 10,603, metallindustri 1,483, maskin- och skeppsbyggnadsindustri 366, jord- och stenindustri 2,159, kemisk-teknisk industri 591, byggnadsindustri 421, belysnings- och vattenledning m. m. 810.

Utom detta ordinarie nattarbete förekommer också en myckenhet tillfälligt nattarbete på öfvertid, om hvars omfattning statistiken dock af ofvan angifven grund ej lämnar några närmare upplysningar.

Mot ett förbud för nattarbete i industriella och angränsande yrken, där det kan undvikas, samt en reglering af detsamma i andra fall plägar invändas, att frågan ej kan upptagas här i landet annat än i anslutning till en internationell öfverenskommelse. En ensidig åtgärd i sådant syfte för ett land och särskildt för ett litet land som vårt, skulle, menar man, minska dess konkurrenskraft på världsmarknaden. Lagutskottet uttryckte detta de två sista åren så, att »det måste vara af vikt för det ena landet, att ej genom en för snävt affattad lagstiftning för sig begränsa eller upphäfva möjligheten att frambringa sina produkter till samma låga pris, som de konkurrerande länderna».

Man ser här liksom öfverallt annorstädes i den officiella statsuppfattningen, hurusom profitens intressen ohöjdt gå före människornas. Själfva antagandet bygger emellertid endast på en obestämd fruktan, samt strider mot erfarenheten och sakens natur.

Vid förra riksdagen erinrades i Första kammaren om det bekanta förhållandet att lagstiftningen i England om förbud från slutet af 1840-talet för kvinnligt nattarbete i bl. a. textilindustrien medförde befrielse från nattarbete särskildt i nämnda industri äfven för de manliga arbetarne, enär man där ej kunde undvara kvinnornas speciella fallenheter. Ingen har kunnat påstå, att den engelska textilindustrien härigenom skadades i sin konkurrens med utlandet. Vid den internationella socialistiska arbetarekongressen i Köpenhamn 1910 framkommo i kommissionen för social lagstiftning skarpa uttalanden mot de undanflykter för en effektiv lagstiftning till skydd för arbetarnes lif och hälsa, som på

ofvannämnda grund gjorde sig gällande från de styrandes sida i olika länder. Rätta förhållandet återgifves nog i den af nämnda kongress antagna resolutionen om arbetarskyddslagstiftningen, där det heter att »trots de många förhandlingarne presterades ytterst litet positivt af lagstiftningen, emedan de härskande klasserna af fruktan för att skadas motverka arbetareskyddet, ehuru ingen förvärfsgren i något land skadats däraf, utan fastmer höjandet af arbetarnes hälsa och arbetsprestation bringar den allmänna kulturen och äfven arbetsgifvareklassen en fördel».

Uti motionerna vid senaste riksdagarne har emellertid yrkats att det begärda ingripandet skulle ske eventuellt efter inledda internationella förhandlingar. Det har icke varit möjligt att få detta uppmärksammat, utan afslag har alltid yrkats bland annat äfven på ofvannämnda grund.

Nattarbetet är, som sagdt, äfven för männen en skadlig inrättning af industrialismen. Spörsmålet är ock en sak för sig vid sidan af normalarbetsdagen och upptages därför såsom sådan i arbetarekongressernas resolutioner om arbetareskyddslagstiftningen. Resolutionen af år 1910, hvarom ofvan talats, slutar ock med en uppfordran till alla länders arbetare »att bryta de härskande klassernas motstånd samt eröfra ett verksamt arbetareskydd genom en ständig agitation och en mäktig utvidgning af sina politiska och ekonomiska organisationer».

Den svenska fackliga arbetareorganisationens kongress år 1906 beslöt i frågan bland annat uppmana socialdemokratiska riksdagsgruppen att inför Riksdagen framlägga förslag om förbud för nattarbete för de arbetaregrupper och industrigrenar, där det ej af tvingande omständigheter nödvändiggöres.

Förutom i främsta rummet frågans förenämnda stora vikt i och för sig föreligger en speciell anledning att nu återupptaga spörsmålet om männens nattarbete. Ingen lär nämligen bestrida att, då i en fabrik sysselsättas både män och kvinnor, det blir svårt att tillfredsställande ordna arbetet, därest beträffande arbetstiden är att iakttaga olika skyddsbestämningar för hvardera könet. Men betänkligare är att det dessutom länder kvinnorna till förfång i sin utkomst, då de ensamma äro skyddade, enär deras arbetskraft då stundom blir mindre begärlig. Äfven af denna anledning bör regleringen af männens nattarbete komma så snart efter kvinnornas skyddslagstiftning som möjligt, då nu tyvärr icke, som vederbort, saken ordnats samtidigt för alla vuxna personer utan skillnad till kön. Man möter här ofta den invändningen, att detta skulle vara att göra gällande en rent abstrakt likställighetssynpunkt. Det är dock icke så, ty kvinnliga arbetares rätt att kunna existera eller att

ej få sina utkomstmöjligheter försämrade är ett praktiskt och mänskligt spörsmål.

Nu har vidare inträffat, att vid en arbetarskyddskonferens af regeringsombud och delegerade för de internationella arbetarskyddsföreningarna, hållen år 1910 i Lugano, beslutats att nästa stora fråga i den internationella arbetarskyddslagstiftningen skulle vara fastställandet af en normalarbetsdag enbart för kvinnliga industriarbetare, hvarom utredning skall ske och sedan härom en ny konvention åstadkommas. De svenska ombuden, som personligen vore ifriga anhängare af en arbetarskyddslagstiftning ensidigt för kvinnor, gjorde ingen opposition mot en dylik uppfattning, som obeskuren kommer att allt mer inkräkta på kvinnornas utkomstmöjligheter. Vid den nya konferens af nämnda slag, som skall äga rum i Zürich september 1912, väntas denna fråga om normalarbetsdag för kvinnor eventuellt komma på dagordningen.

Det förtjänar erinras om att med hänsyn till dessa ensidiga tendenser i regeringslagstiftningen vid 1910 års internationella arbetarekongress beslöts i resolutionen om arbetarskyddslagstiftningen uttryckligen betona, att kongressens kraf i arbetarskyddslagstiftningen gällde för alla arbetare »utan skillnad till kön», en skillnad som för öfrigt ingen föregående arbetarekongress förordat på något sätt. Bland dessa kraf var, som sagdt, äfven »förbud mot nattarbete utom där det enligt arbetets natur måste äga rum af tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse». Vid 1911 års svenska arbetarekongress infördes i programmet af samma anledning: »Arbetarskyddslagstiftningen genomföres, då så kan ske, utan skillnad till kön». Samma års svenska socialdemokratiska kvinnokongress antog följande resolution:

»Kongressen förklarar beträffande arbetarskyddslagstiftningen:

att densamma, där ej sakens natur annorledes påbjuder, bör på sätt af 1910 års internationella socialdemokratiska kongress erinrats genomföras utan skillnad till kön;

att följaktligen Sveriges nyligen skedda biträdande af Bernkonventionen, hvarigenom nattarbetsfrågan löstes ensidigt för kvinnorna, bör efterföljas af en reglering snarast möjligt genom lag äfven af mennens nattarbetsfråga;

att ett fortsatt gående på den vägen att reglera arbetstiden ensidigt för kvinnorna genom att exempelvis härnäst söka genomföra äfven en normalarbetsdag ensamt för kvinnorna, som ifrågasatts vid en konferens år 1910 af regeringsombud i Lugano, bör vara uteslutet;

samt att arbetareklassens både kvinnor och män böra lystra till förenämnda internationella kongress' uppfordran till arbetare i alla länder, att genom oafätlig agitation och initiativ bryta de härskande klassernas motstånd och eröfra ett verkamt arbetarskydd för både män och kvinnor.»

Med stöd af det nu anförda hemställes alltså,

att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla,

1:o att initiativ från svensk sida måtte tagas till internationell öfverenskommelse om förbud äfven mot mäns användande till nattarbete inom industriella och angränsande arbetsområden, där det ej måste äga rum af tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse, äfvensom för sådant ändamål framlägga saken för den officiella internationella konferens för arbetarskydd, som skall hållas uti Zürich i september 1912.

2:o att ärendet oafsedt detta måtte i erforderliga delar ofördröjligen beredas för Sveriges vidkommande samt förslag framläggas till lagstiftning, som utan afvaktan på och oberoende af internationell konvention kan vara af förhållandena påkallad.

Stockholm den 26 januari 1912.

Carl Lindhagen.

Hj. Branting.

Herm. Lindqvist.

F. W. Thorsson.

A. J. Christierson.

E. Palmstierna.

Nils Persson.

Värner Rydén.

Viktor Larsson.
